

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIIJA

INFORMACINIS BIULETENIS Nr.2 (338) 2023 VASARIS

Atrodytų, kad yra visiška beprotybė keltis trečią valandą nakties. Na, dar blūstą trumpam sudėjus – labiau pusę keturių. Pasirodo, jog įmanoma. Ypač jeigu tai yra viena iš kelionės į Düsseldorfo salygu. Juo labiau, kad nevykstant iš šią Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės sostinę šaiplaukiai. Mes skridome į vieną konkretų tašką – Düsseldorfo dailės akademiją (*Kunstakademie Düsseldorf*). Ir dar į konkretesnį renginį – metinę studentų parodą, vokiškai vadinaną *Rundgang* (lietuviškai tai galima vadinti tiesiog „Turu“ ar netgi „Keline“).

Plačiai nepasakosiui, kas yra Düsseldorfo dailės akademija ar minėtoji paroda. Tik pažymësiu kelis svarbius faktus. Pirma, kad ši aukštostoji dailės mokykla yra įsteigta 1762 metais (reikšia, siek tiek senesnė už aštuonioliktojo amžiaus pabaigoje įsteigtą Architektūros, Tapybos ir kitų katedrų pavidaus savo šaknis žymincią Vilniaus dailės akademiją). Idomus ir tiems laikams gana netiketas faktas, kad jau 1766 metais čia dėstė dailininkė moteris – profesore Catharina Treu. Devynioliktajame šimtmetyje ši Akademija garsėjo kaip istorinių scenų tapytojų ugdymo kalvė, o XX amžiuje, antrojoje jo puseje Düsseldorfo dėstė žymūs šiuolaikinio meno korifejai. Pats garsiausias jų – legendinis Joseph Beuys; taip pat paminėtinės vienos iš „naujuju laukinių“ – Markus Lüpertz, tūkstantmečių sankirtoje net du dešimtmečius buvęs šios ištakos rektoriumi.

Nuo pracito amžiaus aštuntojo dešimtmečio menininko ir dėstytojo Klauso Rinkės iniciatyva formavosi tradicija Akademijai atsiverti miestui ir pasauliui, ir organizuoti viešas apžvalgines studentų parodas peržiūras. Paprastai tai vykdavo vieno semestro pabaigoje – savaitei pirmoje vasario puseje, nuo 2014 m. pradėta rengti ir vasarines tokio pobūdžio ekspozicijas (*Sommerrundgang*). Principas labai paprastas ir aiškus – visa *Kunstakademie* tampa didelė paroda „aikštė“. Vyresnės kartos mūsų Dailės akademijos absolventai gali prisiminti kadaise labai populiaromis buvusias Studentų meno dienas arba Arvydo Šaltenio entuziazmo dėka vykusių „Meno celių“ parodas. Prie Reino studijuojantys studentai tiesiog išsivalo, išskuoja, susitarko ir persidžiazo savo darbines erdves – t. y. studijas. Dalis (bet mažesnė) šių patalpų, kaip galima suprasti, yra skirta visokio būtino darbinio inventoriaus sandėliavimui. Bet visa tai uždaryta ir užrainta. O visa kita – mažesnūi ir didesnūi ekspozicijų skruzdėlynas.

Dar tik įsivaizduokime, kad išpūdingas XX amžiaus pradžios istorizmo stiliumi (konkrečiai – neoresensansui) atstovaujantis pastatas yra tokio mastelio, kaip VDA Senieji rūmai padauginti jeigu ne dvidešimt, tai dešimt kartų tikrai. Net išsivaizduoti nerėikėtum (žinanti Vokietijoje nuo amžių amžinuju egzistuojančią pagarbą kultūrai) lankytųjų srautų. Vaikščiojant ilgais keliauksčio pastato koridoriais (viename ju gale nesimato priesingo), užsukant į auditorijas nuolat tenka stumdyti šonais it kokiam Kaziuke. Svarbiausia, jog į *Rundgang* ateina įvairių amžių bei generacijų atstovai. Nuo mokinukų iki senjorų. Svarbiausia, – jie nėra atsiskirtiniai. Pripažinkime, jog supospintose mūsų miesto (teritorijos iš Žemės omėnyje Vilniu) kultūros renginiuose publika plūsta dažnai dėl savotiško bandos instinkto ir viešųjų ryšių poveikio. I parodas jie ateina, tačiau nieko nemato, nes pagrindinis prizas būna gauti kažkokį lipduką ar pabūti „ten, kur visi“. Čia – priesingai. Gyvas dėmesys (pastebimas iš susidomėjimu degančių akių), baimės nebuvimas pakalbinti prie savo kūrinių budinčius autorius–studentus. Pastarieji, reikia pastebeti, taip pat yra laisvesni, mažiau suvaržyti. Anksčiau mes tai nura-

šydavome sovietiniam ir postsovietiniam kolektyviniam trauminiams sindromui. Tačiau dabar manyčiau, kad esminė priežastis slypi šiaurės kultūroje mūsų genuose ir valstybiškose šaknyse. Tiesiog esame drovesni... Kita vertus, mokantis pas pasaulinio garso profesorių (Peter Doig, Nam June Paik, A. R. Penck, Rosemarie Trockel, Günther Uecker etc.), tie kulkumo pančiai gal nukrenta savaimė?

Kalbant apie santykį tarp dėstytojų ir studentų, akivaizdus yra pirmųjų autoritetoto statusas. Net ir parodoje pirmiausiai yra užrašoma kokio tai mokytojo klasė. O tuomet jau leidžiama reikštis mokiniams. Dėstytojai čia patys renkasi (jeigu gerai suprantu), kas pas juos gali mokyti. Net *Rundgang* atveju tai jie sprendžia kas gali eksponuoti, kiek kuris gali rodyti, galop – kas iš bestudijuojančių jau subrendo diplomo gynimui ir gavimui (formaliais balais kūryba šioje Akademijoje nėra vertinama).

Apie bendrą *Rundgang* lygi. Turint omenyje, kad tai yra labai gausi paroda, natūralu, jog čia galima pamatyti visko. Nuo išpūdingų dalykų iki darbinės, etapinės „žaliavos“. Juolab, kad kaip galima ištar, ypač koridoriuose kartais sušmėžuoja ir siek tiek „partizaniski“, oficialiai neaprobuoti darbai. I akis krentantys dalykas – tapybos, ypač figūrinės, dominavimas. Kitų medijų santykinių yra kur kas mažiau. Nors esama ir grafikos, ir skulptūrių objektų, ir video, ir instalacijų, ir keramikos, ir tekstilės, ir performansų. Taigi, išraiškos priemonių spektras, kaip ir dera šių dienų menų, platus, galima pamatyti ir tai, kas asmeniškai patinka, ir nelabai. Kultūroje taip ir turi būti. Šio įvykio kontekste lyginant mūsų Dailės akademiją, galima drąsiai tarti, jog „ne šventieji puodus lipdo“. Tikrai neatrodome blo-

giau. Tai, kad Düsseldorfo mokosi ir VDA diplomantų, geriausias to įrodymas. Konkrečiu atveju sutikome Ivetinto meno katedroje mokslo baigusį Andrii Sachenko. Jo darbas „Target / Taikinsky“ buvo rodomas pačiame viršuje, 301 numeriu pažymėtoje auditorijoje, šalia kitų profesoriaus Thomaso Scheibitzo klasės atstovų. Andrii kol kas Düsseldorfo dailės akademijos koridoriais vaikšto, studijoje dirba kaip laisvasis klausytojas ir intensyviai ruošiasi tapti visaverčiu studentu. Tam reikia nelabai nedaug (nes dėstytojo dėmesys jau pelnytas) – sertifikuotu vokiečių kalbos mokėjimo ir trijų šimtų eurų mokesčio vienam semestrui. Tačiau belieka palinkėti sekėmės.

Toliau lyginant Düsseldorfu su Vilniumi, tiksliau – abi mokyklas, galima pamatyti daugiau bendrumų nei skirtumų. Ir ten, ir ten viešpataujančios kūrybos dvasia. Ko daugiau reikia? Rūsyje esanti studentiška valgykla irgi panaši ne tik skliautuotomis patalpomis ar gana paprastu, bet skaniu racionu. Glumina tik kainų skirtumas. Vokietijoje neretai (neminėsiu alaus kaštų) daug kas jau yra net ir pigiau, nei mūsuose. Valgykla šiuo atveju (užsisakius sotų, vos įveikta patiekalą – vokiškai dešrelė su žirniene) irgi yra ne išimtis.

Kokia *Rundgang* esmė, prasmė ir reikšmė? Keleriopa. Visų pirmą, tai ir savo iškasas vidaus kūrybos ir mokymo(si) auditus (o, Viešpatie, kaip nemiegstu tų biurokratinį sąvoką!) Studijuojant ir būnant menininkų visuomet būtina įvertinti save kolegu kontekste. Tai dar labiau atveria akis, – skatina kritiškiai įvertinti save ir kitus. Nes be analizės neįmanomas nei vienės kūrybinis judejimas. Antra – tai, kad šis renginys yra atviras ir menu besidominti visuomenė yra įtraukiama į akademijų procesą, leidžia bent jau (minimum) nevirti savo sulistyje. Galop, yra ir merkantilus faktorius. Šiame renginyje lankosi (*nukelta į 3 psl.*)

RUNDGANG,

ARBA LANKANTIS DIUSELDORFO AKADEMIOS METINĖJE PARODOJE

Prie Düsseldorfo dailės akademijos įėjimo

Marius Iršėnas, Šarūnas Šlektavičius, Renata Maldutienė, Ieva Skauronė ir Vidas Poškus prie Sarah Morris darbo Širé (2009)

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS KRONIKA

Vasaris

- 2 d. Kauno fakulteto rūmuojėjė atidaroma šio fakulteto architektūros speciabybės pirmo ir antro kurso studentų akvarelės paroda „AQUA 2021-22“
 2 d. VDA Telšių galerijoje atidaroma vienos pirmųjų profesionalių metalo dailininkų Lietuvoje Tiju Enės Vaivadienės (1933–2005) paroda „Neblėstantis vario švytėjimas“
 6 d. Vilniaus fakulteto Naujuosiuose rūmuose, 3 aukštė atidaroma Tekstilės meno ir dizaino studentų darbų paroda
 7 d. VDA Kauno fakulteto bibliotekos fojėje atidaroma Austės Kabašinskienės personalinė piešinių paroda
 9 d. Galerijoje „5 malūnai“ atidaroma Pavel Pavel paroda „Daikto įrodymas“
 13–15 d. Atvirų durų dienos visuose VDA fakultetuose

VDA ir LMTA atstovai Povilo Ričardo Vaitiekūno parodoje „Piešiniai“

- 14 d. VDA Senuosių rūmuose atidaroma Vasarės Kuprevičiūtės paroda „Hierofanijos“
 14 d. „Kreatoriume“ atidaroma Jonės Dūdaitės paroda „Oran(D)žinė“
 14 d. Vilniaus rotušėje menotyrinkei, rašytojai, VDA garbės daktarei Kristinai Sabaliauskaitė įteikiamos Vilniaus miesto garbės piliečių regalijos
 15 d. Lietuvos valstybės atkūrimo dienos paminėjimas. VDA ir LMTA atstovai lankėsi Povilo Ričardo Vaitiekūno parodą „Piešiniai“
 21 d. „Titanike“ atidaroma pirmoji grupinė paroda „Mediaramos“, skirta VDA Fotografijos, animacijos ir meno katedros 25-mečiui.

Vilniaus miesto garbės piliečių įteikimas Kristinai Sabaliauskaitėi
 dijų meno katedros 25-mečio refleksijai

- 21 d. Galerijoje „Artifex“ atidaroma Indrės Biekšaitės-Vilčinskienės paroda „microcosm“

- 23–26 d. VDA leidykla dalyvauja Vilniaus knygų mugėje

- 28 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma Nedos Naujokaitės paroda „Inside / Outside“

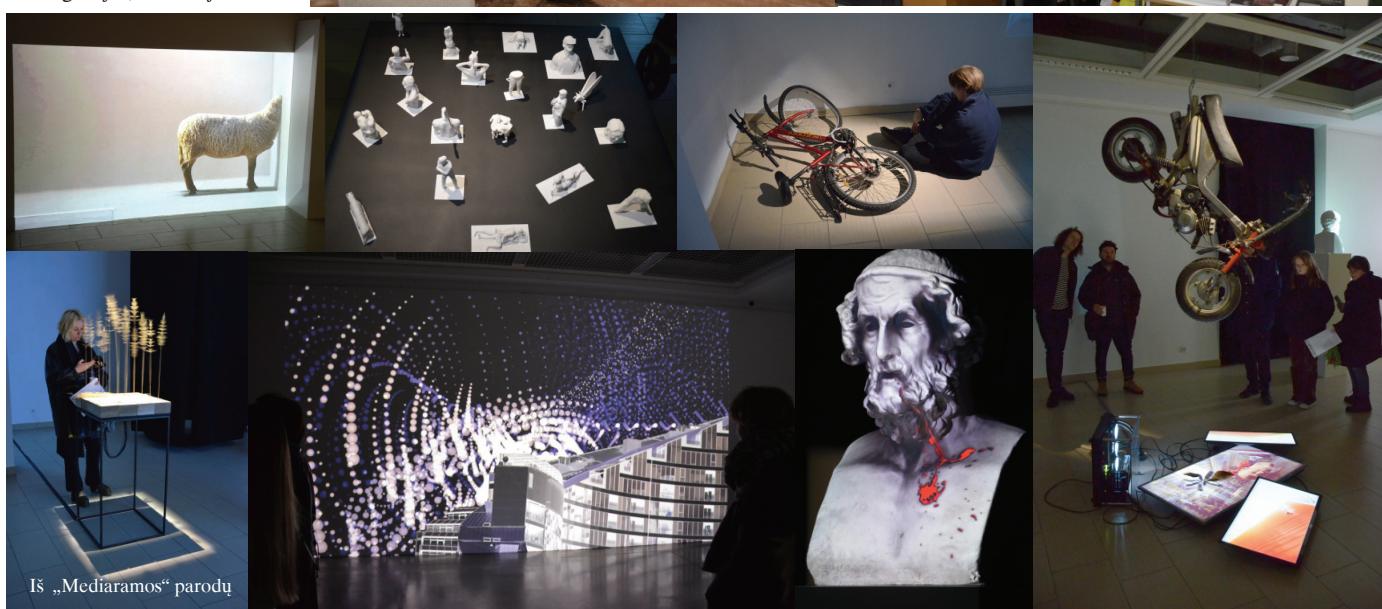
Nedos Naujokaitės parodoje

Vilniaus knygų mugėje pristatomas L. Surgailio albumas

VDA leidyklos stendas Vilniaus knygų mugėje

Iš „Mediaramos“ parodų

in memoriam

Skulptorius Leonas Žuklys

(1923 03 19 – 2023 02 01)

ir jo 100 metų jubiliejui skirta paroda

VDA absolventų atmintyje skulptorius Leonas Žuklys pasiliks ne tik kaip menininkas. Daugeliui jis buvo pirmasis akademinių piešimo dėstytojas, kuris paklojo profesijos pamatą – „pastatę“ nepatyrusią ranką, taip kaip vokalistų mokytojai „pastato“ būsimų dainininkų balsus. Piešti – tai ne vien vaizduoti. Tai reiškia analizuoti, konstruktivai mąstyti ir matyti savo darbo visumą. Turbūt daugelis pastebi, kad dailininko, išgijusio sistemingą išsilavinimą, kūriniai skiriasi nuo menininko savamokslio, nepriklausomai nei nuo jo pasirinkto meninio stilus ir medių, nei nuo talento ar kitų individualių savybių. Ankstesnių kartų dailininkams klasikinio piešimo pamokos tapdavo pirmu žingsniu į kūrybinę savianalizę.

Leonas Žuklys būsimiems menininkams dėstė piešimą 45 metus. 1942–1949 m. jis studijavo skulptūros specialybę Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute. Dar tebesimokydamas, 1948 metais ēmė dėstyti žemėsnių kursų studentams akademinių piešimą. 1951 m. Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institutą sujungus su Vilniaus dailės institutu, pedagogas persikelė į Vilnių. 1985–1990 metais jis buvo Piešimo katedros vedėjas. 1981 m. L. Žukliui suteiktas profesoriaus vardas.

Leonas Žuklys dalyvaudavo parodose nuo 1950 m. Kūryboje jis buvo ne mažiau nuoseklus ir ištikimas sau, kaip ir pedagoginiame darbe. Buvo ir liko grynas, autentiškas realistinės figūratinės kūrybos atstovas. Jaunystėje daugiausiai kūrė iš medžio, vėliau – bronzos ir granito. Skulptorius yra pastatęs nemažai antkapinių paminklų ir keletą objekto viešosių erdvėse (pvz., „Arka“ Rokiškio Nepriklausomybės aikštėje (bendrautorius Gediminas Žuklys, 1999). Labiausiai žinomas, miestiečiams pažįstamas jo skulptūros – „Šeima“ Vilniaus Santuoku rūmu sode (1982), „Motinystė“ Antakalnio klinikų kieme (2000), paminklas Motiejui Valančiui Kauno Rotušės aikštėje (2005). Didžiausiai jo palikimo daļi sudaro portretai: biustai, reljefai, o paskutiniu gyvenimo laikotarpiu ir medaliai. Nesunku suprasti, kiek kūrinių susikaupė per septynias dešimt kūrybos metų. Jam pozavo iškilūs tuometinės visuomenės, kultūros ir

akademinių pasaulio žmonės. Vienintelj Vinco Mykolaičio-Putino biustą iš natūros nulipdė būtent Leonas Žuklys. Autorius santykis su portretuoju išliko nekintamas. Tai pagarbus, ne familiarus požiūris, santuri distancija, atsižvelgiant į asmenis nuopelnus ir pozityvias savybes. Leono Žuklio portretai išsamių pristatyti jo kūrybos aliume, kuris išleistas 2013 m. dailininko 90 metų jubiliejaus proga.¹

Leonas Žuklys yra retas kūrybinio ilgaamžiškumo pavyzdys. Net ir per pastarajį savo gyvenimo dešimtmetį jis lipdė kamerines skulptūras, mažosios plastikos kūrinius, bareljefus, realizavo keletą pačiam skulptoriui itin reikšmingos religinių tematikos kūrinių. 2020–2022 m. L. Žuklys nuotoliniu būdu dalyvavo Telšių tarptautinėse medalių stovyklose.

Minėdama profesoriaus 100 metų sukaktį, galerija „Akademija“ ruošesi atidaryti jai skirtą parodą (kuratorė Deimė Žuklytė-Gasperaitienė). Skulptorius jis nesulaukė: iki jubiliejaus ir parodos pritruko 1 mėnesio. Paroda bus atidaryta kovo 20 d.

Pirmame galerijos aukšte galėsime pamatyti vieną paskutiniųjų bareljefų ciklą, sukurtą 2021–2022 metais. Leonas Žuklys jamžino buvusius savo mokytojus iš Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto: skulptorius Juozą Mikėną, Vytautą Kašubą, Juozą Kėdainį, Viktorą Palį ir Juozą Zikarą (néra tik akvarelisto Česlovo Kontrimo). Žvelgiant į šiuos beveik šimtamečio autorius sukurtus portretus, kyla mintis, jog visa jo kūryba buvo tiesioginė Kauno meno mokyklos skulptūrinės tradicijos atšaka. Gyva grandis, sujungusi dvi Lietuvos kultūros epochas. Ypatingas santykis siejo skulptorių su Juozu Zikaru, kuriam yra paskyrės ir bareljefą, ir medalį. Vėlyvuoju laikotarpiu skulptoriaus braižas šiek tiek pakito, bet jo akis išliko taikli, neišnyko gebėjimas pagauti portretinį panašumą, pastangos pererteikti gyvą žvilgsnį.

Antrame galerijos aukšte bus eksponuojami ankstesnių dešimtmiečių kūrinių, tarp jų keli biustai iš gausios jo nulipdytų biustų kolekcijos. Vieni sėkmingesnių – V. Mykolaičio-Putino ir gydytojo Rimvydo Sidrio portretai. Skulptorius įvairiais laikotarpiais yra sukūrės dailininkų Antano Gudaičio, Vinco Kisarausko, Alyzo Stasulevičiaus, Lietuvos politikos istorinių veikėjų, iškilių dirigentų ir muzikų, poetų, dvasininkų bareljefų bei medalų. Ypač paskutiniaisiais gyvenimo metais Leonas Žuklys laikė savo pareiga užfiksuoti išskirtines asmenybes, Lietuvos žmogiškąją istoriją, kurios liudininkas ir dalyvis buvo jis pats.

Prof. Aleksandra Aleksandroviciūtė

¹ Leonas Žuklys, sudarytojai L. Žuklys, J. Bernotaitytė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2017.

Taika

Vinco Mykolaičio-Putino portretas

Šeima

(atkelta iš 1 psl.) galerininkai ir kolekcininkai, tad per tas kelias dienas dailininkams įmanoma užmegzti santykius su meno rinka.

Lankantis Diuseldorfė (beje, vėl ir vėl sugrįžtant į Akademiją, nes kiekvieną kartą išitikini atradęs kažką vis naujo ir netikėto) belieka pajauisti, jog visas miestas kunkuliuoja menu. Tai ir artefaktai viešosiose erdvėse, ir tokios mašiškai lankomos muziejinės institucijos kaip Kunsthalle ar Kunstpalast, K20 ar K21 (Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen / „Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės meno rinkiniai“ – kaip galima spręsti iš santrumpų, vieną skirtas XX, kitas

XXI amžių menui).

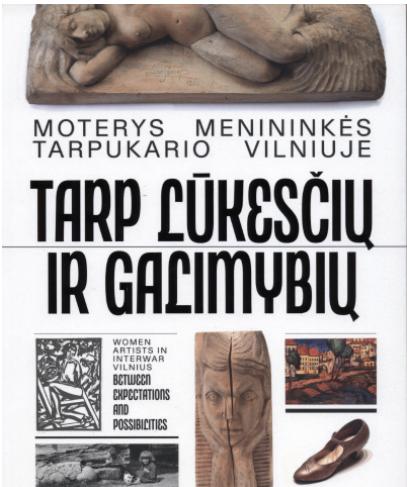
Pabaigai norėtysi palinkėti, kad ir Vilniaus dailės akademijoje vėl sugrįžtų tokį renginių tradiciją. Tam reikia labai nedaug – visos akademinių bendruomenės išėjimo iš geranoriškumo, šiek tiek viešiųjų ryšių ir kantrybės ugdomant besidominti, išsprusus žiūrovą. Belieka palinkėti sėkmės mums visiems šių metų birželį.

Tad šešių VDA žmonių turas Diuseldorfę, manyčiau, buvo labai turiningas. Net negaila, kad teko keltis trečią valandą nakties (ir atvirkščiai – sugrįžus sudėti bluoštą iргi tokiu metu).

Vidas Poškus

K N Y G O S

Moterys menininkės tarpukario Vilniuje: tarp lūkesčiu ir galimybių. V., 2022
Sudarė Algė Andriulytė, Ilona Mažeikienė
Dailininkas Liudas Parulskis

Tai 2021–2022 m. Vytauto Kasiulio muziejuje veikusios to paties pavadinimo parodos katalogas. Leidinyje pristatomos spalvingas, tačiau menkai pažįstamas tarpukario Vilniaus dailės segmentas, kurio skirtingų kartų, tautybių, įvairių socialinių sluoksnių Vilniuje kūrusių moterų ir merginų meninės veikos rezultatai traktuojami kaip vaizdingi to laiko liudininkai. Dalis kūrinių, patikslinus jų

Trumpai

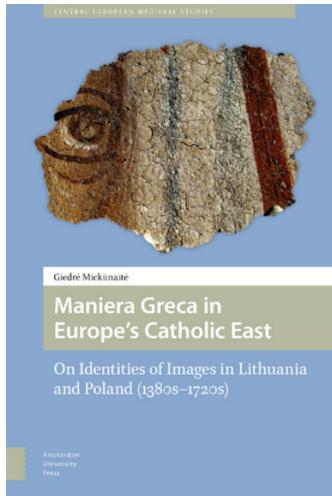
• Dvylikai kūrėjų už nuopelnus Lietuvos kultūrai ir menui paskirtos Vyriausybės kultūros ir meno premijos. Tarp jų – Vilniaus dailės akademijos Grafikos katedros dėstytoja, menininkė prof. Marija Marcelionytė-Paliukė bei Fotografijos, ani-

TRIUŠIO METAI

30 metų sukaktį mininčią VDA leidyklą originaliai – trimis fontanais – pasveikino kaimynai iš viršutinio aukšto.

atributavimą, visuomenei pristatomi pirmą kartą po beveik 100 metų pertraukos.

Giedrė Mickūnaitė

Maniera Greca in Europe's Catholic East. On Identities of Images in Lithuania and Poland (1380s-1720s)

Amsterdam University Press

klausimai nagrinėjami Bizantijos tapyboje iš buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, kontekstualizuotose Lenkijos, Serbijos, Rusijos ir Italijos įrodymais. Tyime stebima meninės praktikos raida ir šiuo vaizdu recepčija, taip pat išskiriama graikiškas būdas, pagrįstas vizualinėmis savybėmis, ir pamaldų megstamas stilius, palaikomas kultūrų ir keičiamas pasakojimais. Po Bizantijos ir pseudo-Bizantijos meno recepcijos Lietuvoje ir Lenkijoje nuo XIV amžiaus pabaigos iki XVIII amžiaus pradžios, „Maniera Greca“ katalikiškuose Europos Rytuose teigia, kad tradicija yra pasikartojanti tvarka, pasiekiamą redukuojant ir užmarštyje, ir daro išvadą, kad vienintelis nuolatinis graikų įvaizdžio su pratimas buvo stereotipas kaip Dievo Motinos ikona.

VDA Architektūros katedros absolventai 2022. V., 2022

Tradicinis katalogas, kuriami pristatomi 2022 m. VDA Architektūros katedrą baigusiu absolventų baigiamieji darbai.

iki gegužės mėnesio • VDA Dailės istorijos ir teorijos katedra i užtarnautą poliši išlydėjo ilgametį profesorių, akademiką, habil. dr. Antaną Andrijauską. Filosofas dar 1977 m. atėjo dirbtį į tuometinio Valstybinio dailės instituto Filosofijos ir kultūros istorijos katedrą, o 2001–2004 m. vadovavo šiai VDA katedrai •

LIETUVIŲ DAILININKAI

Skulptorė, keramikė Aleksandra Kašubienė (1923 01 10–2019 03 06). V. Jankausko nuot.